

5. ДСТУ 4436:2005. Ковбаси варені, сосиски, сардельки, хліби м'ясні. Загальні технічні умови. – Увед. 2006-07-01. – К. : УкрНДНЦ, 2006. – 32 с.

Отримано 01.11.2013. ХДУХТ, Харків.

© В.М. Онищенко, Л.Ю. Шубіна, К.В. Хохітца, 2013.

УДК 339.137.4:638.07

М.С. Одарченко, канд. техн. наук, проф.

А.М. Сесь, доц.

Є.Б. Соколова, асист.

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ЧИННИК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ М'ЯСОПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

Обґрунтовано та досліджено вплив системи управління якістю для підвищення конкурентоспроможності готової продукції, яка випускається, та платоспроможності підприємств м'ясної промисловості. Надано низку рекомендацій щодо функціонування системи управління якістю на підприємствах м'ясопереробної промисловості, які дозволять вийти підприємству на якісно новий рівень обслуговування споживачів.

Обосновано и исследовано влияние системы управления качеством для повышения конкурентоспособности выпускаемой продукции и платежеспособности предприятий мясной промышленности. Предоставлено ряд рекомендаций относительно функционирования системы управления качеством на предприятиях мясоперерабатывающей промышленности, которые позволят выйти предприятию на качественно новый уровень обслуживания потребителей.

The influence of the quality management system for the increase of finished products marketability and solvency of meat factories is substantiated and investigated. A number of recommendations concerning the functioning of quality management system at meat-packing factories that will lead them to a brand new level of customer service are provided.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах глобалізації ринку питання якості є актуальним для всіх країн і організацій, адже лише продукція високої якості може бути конкурентоспроможною. Проблема якості є комплексною та вирішувати її традиційними методами лише шляхом контролю якості

готової продукції практично неможливо [1]. Тому має бути комплексний, системний підхід, реалізація якого можлива лише в рамках системи менеджменту якості. Проблема якості є найважливішим чинником підвищення рівня життя, економічної, соціальної та екологічної безпеки та головним інструментом конкуренції. Головною умовою підвищення конкурентоспроможності продукції під час виходу на світовий ринок є забезпечення її відповідної якості та впровадження системи управління якістю на базі міжнародних стандартів ISO серії 9000. Підприємствам, які мають упроваджену систему управління якістю, як засіб удосконалення своїх господарчих процесів належить перевага над іншими, тому що впроваджені системи управління якістю дають можливість на більш ефективну діяльність підприємства [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема управління якістю продукції на підприємствах розглядається в працях А.В. Гличева, Л.В. Дейнека, А.О. Заїнчковського, В.Є. Москалюка, Т.Л. Мостенської, І.В. Опьонова, О.О. Орлова, Н.В. Павліхи, В.І. Павлова, В.В. Прядка, В.П. Руденко, П.Т. Саблука, М.П. Сичевського, М.І. Шаповала та ін. [3]. Дослідження проблем системного управління якістю, побудови ефективної системи якості на підприємстві та виявлення значення міжнародних стандартів якості серії ISO в управлінні даною системою та їх впливи на діяльність підприємства потребують подальшого дослідження.

Мета та завдання статті. Метою статті є обґрунтування впливу системи управління якістю на підприємствах м'ясної промисловості для підвищення конкурентоспроможності та випуску якісної продукції, а також надати пропозиції щодо оцінювання ефективності цієї системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Продукція м'ясопереробної галузі, яка не відповідає вимогам споживачів, є наслідком неякісних виробничих і управлінських процесів і багато в чому впливає на конкурентоспроможність підприємства. Вона вимагає додаткових витрат на контроль та виправлення помилок. Першочергове завдання промисловості сьогодні – створення та організація виробництва конкурентоспроможної якісної продукції. Під управлінням конкурентоспроможністю продукції слід розуміти процес планування, забезпечення необхідного рівня підвищення конкурентоспроможності продукції за допомогою цілеспрямованого впливу на умови та чинники, що формують конкурентоспроможність. При цьому конкурентоспроможність продукції створюється в рамках функціонування певних процесів: дослідження, розробки,

виготовлення та споживання. Ураховуючи низьку платоспроможність підприємств і населення, вирішення цього завдання ще більш ускладнюється. На наш погляд, сьогодні перед підприємствами стоять такі проблеми:

- вивчити особливості та потреби товарного ринку;
- розробити сучасне технологічне, випробувальне та контролююче обладнання;
- підвищити оснащеність робочих місць обчислювальною технікою;
- відновити або створити внутрішньофірмові системи підготовки та перепідготовки кадрів;
- освоїти методи загального управління якістю продукції [4].

Остання з перерахованих проблем, на наш погляд, пріоритетна на сьогодні. За умови хронічного дефіциту коштів саме організація повномасштабного залучення персоналу підприємств до вирішення проблем безперервного вдосконалення якості продукції стала б найменш дорогим заходом, що може принести максимальний економічний ефект. Слід зазначити, що вимоги, які висуває стандарт у відношенні до персоналу дуже обмежені. Сучасні теорії управління персоналом розглядають цілий ряд спеціальних напрямків, від яких залежить результативність діяльності персоналу. Це, наприклад, підбір і адаптація персоналу, кар'єра та мотивація. Стандарт ISO 9001 не містить в собі вимогу мотивувати працівників для досягнення цілей в області якості. В свою чергу, фахівці з якості справедливо вважають, що навіть професійно розроблена система управління якістю не буде працювати, якщо персонал не мотивований, тому почали брати на озброєння теорії мотивації та ув'язувати їх з системою управління якістю. Ефективним управлінським інструментом, який дозволить ліквідувати неузгодженість у діях відділів, налагодити комунікації, поліпшити взаємодію із зовнішніми організаціями, є система аналізу якості керівництвом підприємства.

Так, на підприємствах м'ясопереробної промисловості має бути створена Рада з якості, яка формувалася б із вищого керівництва підприємства. Основна мета засідань Ради з якості – це забезпечення постійної придатності, адекватності та результативності системи менеджменту якості (СМЯ) компанії, вживання своєчасних заходів із поліпшення її функціонування, а також рішень про необхідність унесення змін до СМЯ, у тому числі щодо політики та цілей у сфері якості. Керівники середньої ланки разом із провідними фахівцями підрозділів у встановлений термін проводять оцінку СМЯ, заповнюють лист оцінки СМЯ і відправляють його в Службу якості, яка аналізує дану інформацію та використовує її під час складання

довідки про функціонування СМЯ [5]. На засіданні Ради з якості аналізуються такі питання: доповідь та представлена довідка про функціонування СМЯ; приймаються відповідні рішення на підставі поданих фактів; пропонуються заходи для поліпшення якості. За результатами засідання Ради оформляється протокол, який розсилається учасникам і відповідальним особам, зазначеним у ньому.

Важливою складовою ефективної системи управління є організація документованої методики для визначення необхідних коштів для ідентифікації, зберігання, захисту, відновлення, визначення термінів зберігання та вилучення записів. Перелік і зміст документації системи управління якістю визначається керівництвом підприємства з урахуванням положень відповідних міжнародних стандартів. Документація системи управління якістю може бути представлена такими видами документів:

- політика у сфері якості;
- цілі та базові принципи розвитку підприємства;
- настанова з якості;
- документовані процедури (стандарти СМК, положення);
- записи (протоколи якості);
- стратегічні карти.

Настанова з якості є одним з основних документів системи управління якістю, що відображає загальне уявлення про систему. Настава з якості включає базові принципи та політику в сфері якості, а також опис процесів системи менеджменту якості, їх взаємозв'язок, правила їх здійснення на підприємстві.

Керівництву підприємств м'ясопереробної промисловості слід визначити документацію, включаючи відповідні записи, необхідні для розробки, впровадження та підтримки в робочому стані системи менеджменту якості та підтримки результативного та ефективного виконання процесів. Характер і ступінь документованості повинні відповідати контрактним, законодавчим та іншим обов'язковим вимогам, потребам і очікуванням споживачів та інших зацікавлених сторін, а також влаштовувати організацію.

Документами системи менеджменту якості необхідно управляти. Для визначення необхідних засобів управління повинна бути розроблена процедура, яка передбачає:

- перевірку документів на адекватність до їх випуску;
- аналіз та актуалізацію в міру необхідності та перезатвердження документів;
- забезпечення ідентифікації змін та статусу перегляду документів;

- забезпечення наявності відповідних версій чинних документів у місцях застосування;
- забезпечення ідентифікації документів зовнішнього походження та управління їх розсилкою;
- запобігання ненавмисного використання застарілих документів і застосування належної ідентифікації документів.

Висновки. Сучасна ринкова економіка висуває високі вимоги до якості продукції, рівень якої багато в чому визначає конкурентоспроможність підприємства та його позиції на ринку в умовах жорсткої боротьби за споживача. Таким чином, було наведено низку рекомендацій щодо функціонування системи управління якістю на підприємствах м'ясопереробної промисловості. Упровадження даних рекомендацій у систему управління якістю дозволить вийти підприємству на якісно новий рівень обслуговування споживачів, що позитивно відобразиться на іміджі та конкурентоспроможності підприємства та підвищить його прибутковість.

Список літератури

1. Фатхутдінов Р. А. Управління конкурентоздатністю організації : Підручник / Р. А. Фатхутдінов, Г. В. Лісовська. – К. : Кондор, 2009. – 470 с.
2. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посібник / С. М. Клименко [та ін.]. – К. : КНЕУ, 2008. – 520 с.
3. Литвиненко В. С. Методи забезпечення конкурентоспроможності продукції : Огляд зарубіжної літератури / В. С. Литвиненко // Стандарти та якість. – 2010. – № 6. – С. 12.
4. ДСТУ ISO 9001:2009. Системи менеджменту якості. Вимоги (ISO 9001:2008, IDT). – Чинний від 2009-09-01. – К. : Держстандарт України, 2009. – 26 с.
5. ДСТУ ISO 9000:2007 Системи менеджменту якості. Основні положення і словник (ISO 9000:2005, IDT). – Чинний від 2008-01-01. – К. : Держстандарт України, 2009. – 29 с.

Отримано 01.11.2013. ХДУХТ, Харків.

© М.С. Одарченко, А.М. Сесь, Є.Б. Соколова, 2013.